

Teofilozofia afirmatywna wyłaniająca się z pism religijnych Kierkegaarda i jej dialog ze współczesną myślą chrześcijańską

Badania prowadzone w ramach projektu dotyczą fundamentalnego dla filozofii religii i teologii problemu realizacji się jednostki w relacji z Bogiem oraz konsekwencji z tego płynących dla możliwości określenia istoty człowieczeństwa i jej wypełnienia w życiu pojedynczego człowieka.

Celem badań jest odkrycie i przedstawienie teofilozofii afirmatywnej, wyłaniającej się z pism religijnych duńskiego pisarza, filozofa i teologa Sørensa Kierkegaarda (1813-1855) jako nowej perspektywy interpretacyjnej w badaniach nad treścią chrześcijańskiego objawienia. Aby ukazać na czym polega oryginalność tej, postulowanej w oparciu o dzieło Kierkegaarda, perspektywy, wyniki badań nad jego tekstami zostaną skonfrontowane z najważniejszymi nurtami współczesnej myśli chrześcijańskiej (teologia dialektyczna – K. Barth; neotomizm i personalizm – J. Maritain; fenomenologia chrześcijańska – J.-L. Marion; analityczna filozofia religii – A. Plantinga).

Oryginalność rozważań Kierkegaarda w tym temacie polega na tym, że maksymalnie poważnie traktuje on sprawę ludzkiego ducha i potrafi pokazać, w jaki sposób ustosunkowanie się człowieka do swojej duchowej istoty wpływa na jego rozumienie rzeczywistości i egzystowanie w niej. To właśnie duchowa relacja człowieka z Bogiem sprawia, że to, w czym zwykły człowiek widzi swoje najgorsze nieszczęście, chrześcijanin potrafi przemienić na swoje dobro. W tym sensie realizacja przypisanej każdemu człowiekowi indywidualnej prawdy stworzenia powoduje, że nie ma do niego dostępu żadne zło a ludzkie cierpienie okazuje się mieć dla niego moc budującą w Bogu a nie niszczącą w doczesności. W takim ujęciu zbawienie człowieka po śmierci w pełni zależy od jego życia w doczesności i już w nim się zasadniczo wypełnia. To afirmatywne ujęcie ukazuje, że realizacja chrześcijańskiej prawdy w ludzkiej egzystencji prowadzi do całkowitego spełnienia jednostki w Bogu bez jakichkolwiek elementów negatywnych, co jest równoznaczne z wypełnieniem sensu człowieczeństwa.

Teofilozofia afirmatywna jest takim sposobem odczytania chrześcijańskiego objawienia, w którym największą wagę przypisuje się nie dowodowi pojęciowemu (stanowisko klasyczne), ale analizie fenomenów życia duchowego, pozwalających jednostce na doświadczenie żywego Boga we własnej egzystencji. Chodzi więc o badania z zakresu antropologii egzystencjalnej, łączące w sobie rozważania z pogranicza historii filozofii, filozofii religii i teologii.

Przedmiotem zaplanowanych badań są pisma religijne Kierkegaarda, których główny trzon stanowią mowy budujące, wyraźnie pominięte w dotychczasowym namyśle krytycznym nad jego dziełem. Do tej pory duński filozof był czytany i komentowany przede wszystkim z perspektywy swoich tekstów filozoficznych, zwanych pismami pseudonimowymi. To one wprowadziły go na stałe do kanonu historii filozofii. On sam jednak szczególną rolę w swoim dziele przypisywał właśnie mowom budującym jako tekstom ściśle religijnym. To właśnie w mowach budujących można doszukiwać się postulowanej tu teofilozofii afirmatywnej. Na teoretycznej bazie pism pseudonimowych, które posługują się negatywną dialektyką, ukazującą niemożliwość odkrycia istoty chrześcijaństwa na drodze poznania rozumowego, mowy budujące wprowadzają pozytywną dialektykę, przedstawiając, jak w sposób praktyczny można realizować chrześcijańską prawdę w swojej egzystencji. Można powiedzieć, że pisma pseudonimowe stanowią filozoficzną podstawę dla tego, co Kierkegaard chciał wyrazić odnośnie istoty chrześcijaństwa w religijnych mowach budujących. Niestety w recepcji jego dzieła nie ma tego dopowiedzenia, obraz całości pozostaje więc wyraźnie zaburzony. W tym przyciemnionym świetle Kierkegaard wciąż odczytywany jest stereotypowo jako autora *Bojaźni i drżenia, Pojęcia lęku czy Choroby na śmierć* – a więc myśliciel mroczny, mówiący o tym, jak przerażająca i niezrozumiała dla zwykłych ludzi pogrążony w rozpacz jest wiara w Boga.

Wyniki badań powinny wprowadzić nowy sposób odczytania myśli Kierkegaarda do światowej recepcji jego dzieła. Natomiast skonfrontowanie wyprowadzonej z jego pism teofilozofii afirmatywnej z najważniejszymi nurtami współczesnej myśli chrześcijańskiej, może otworzyć nową perspektywę w interpretacji chrześcijańskiego objawienia w filozofii religii i teologii.